

SANAT ÇEVRESİ

AYLIK SANAT DERGİSİ

mekten erken bir dönemde korkmuş (veya korkutulmuş) veya çekinmiş olmaktan gelir. Bu tür bir takma kişiliğin sakıncaları o dönemle saklı kalmaz, dönemler ve sosyo-ekonomik koşullar değiştiği zaman, o genç kişi kendi öz kişiliği etrafında kendini "yeniden üretmek" yerine, dönemin yüzeyde ve popüler modasına göre yeni bir "TAKMA" kişilik bulmak için kendini zorlar ve bulur. Yirminci yüzyıl resim dünyasında "KAYIP KUŞAK" dediğimiz olgu budur. En somut örneklerden biri New York "Soyut Ekspresyonist" akımından hemen sonra gelen genç kayıp kuşaktır. Bunların içinden **Alfred Leslie**, kayıp kuşak olarak eriyip giderken toparlanmış, kendini yeniden üreterek, "yeni bir gerçekçilikle" izleyicinin karşısına çıkmıştır. Bunun gibi olumlu ve olumsuz örnekler çoğaltılabilir. Avrupa ve Birleşik Devletler dışındaki ülkelerdeki "kayıp kuşak" sorunu "Modernizmin" sanat dünyasına tuhaf bir cilvesidir ve "Resim eğitimi" sorununun sınırlarını biraz aşar.

SANAT TARİHİNE KARŞI ÖZGÜN TASARIM:

Bu ilk bölümde, Resim eğitiminde doğrulara ve yanlışlara işaret etmek gibi bir çabaya girmeyeceğim.

Fakat Batı'da Rönesans'ta, resim eğitimi Loncalardan sonra **Leon Batista Alberti** ve **Vasari** ile yapı resmi olarak başlar. Rönesans liberal felsefesi ve kilise dogmalarından kurtulmuş olan özgür ve mutlu insan kişiliği sanata yön verirken antik geçmişin bulguları, **Vitruvius**'un (Roma) kitaplarında öne sürdüğü ilkeler, somut eğitim programları yapmak açısından son derece yararlı olmuştur. Batı Dünyası **Evelid**'in **GEOMETRİ** kitaplarının Arapça'dan çevirisine onbeşinci yüzyılda kavuşunca Rönesans eğitim programının en önemli bir payandası da iyice ortaya çıkmıştır.

Evelid'in geometrisi, perspektif, kurgu kompozisyon, orantı gibi TASARIM, "girdi"lerini sağlarken Antik bilgiler ve heykeller uygulamalı desen çizimi için en önemli öğeler olmuşlardır. Demek ki Rö-

nesans eğitiminin önemli bir bölümü kendi seçtiği bir Sanat Tarihi dilimine ve kaynağına bağlıdır. Bu yöntem temel olarak yirminci yüzyıla kadar değişmez.

18'inci yüzyılda "**Winckellman**" ve "**Piranesi**"nin Neo-klasik ideolojiyi oluşturmadaki katkıları bu Temel eğitime, Arkaik Yunan, klasik Yunan ve Piranesi sayesinde biraz daha Roma katkısının sağlanmasından başka birşey değildir. Yani SANAT TARİHİNİN daha yoğun bir biçimde resim eğitimine "girdi"leri sağlanmıştır.

19'uncu yüzyıl bu açıdan geçiş çağıdır. 18'inci yüzyıldan başlayarak bilim adamları (Moses Harris) ve düşünürler (Goethe) resim sanatının temel eleman ve ilkeleriyle, örneğin RENK SİSTEMLERİYLE, ilgilenmeye başlamışlardır.

Bilim ve felsefenin Resim ve Heykel sanatıyla ilgilenmesi 19'uncu yüzyılda giderek hızlanmıştır.

Bu ilgi yeni bir çağın, TASARIM ÇAĞININ habercisidir. Ve sanat Tarihinden TÜMÜYLE BAĞIMSIZDIR.

Bilim ve Felsefenin, sanat tarihinden bağımsız olarak görsel eleman (çizgi, renk, ton) veya ilkelerle (ritim, orantı, armoni) ilgilenip araştırmaya başlaması BİLİMSEL ESTETİK ve ÇAĞDAŞ TASARIM olgusunun ortaya çıkmasına neden olmuştur.

19'uncu yüzyılın başında değerli bir bilim adamı olan **M.E. Chevreul** renk üzerine yaptığı araştırmaları çok yararlı bir kitaba dönüştürmüştür. (The Principles of Harmony and Contrast of Colors). Senelerce Goblen fabrikalarına danışmanlık yapmış, **Pisarro** ile arkadaşlık etmiş ve **Simultane Kontrast** gibi bulguları Empresyonistleri çok etkilemiştir. **Fechner**'in **DeneySEL Estetik** çalışmaları 1875'lerde başlar ve gelişmiş biçimiyle bugün de devam etmektedir.

ÇAĞDAŞ TASARIM olgusu bu etkilerle gelişirken, Neo-klasik atelye eğitimi de kendi kurallarına bağlı ve Tarih ve Sanat Tarihi kurlarını beraberce geliştirerek akademimizi yerleşik hale ge-

tirmektedir. Akademik eğitimde "Orientalism" tarihe ve sanat tarihine yeni bir açı getiren birçok akımdan biridir. Ama Akademik atelye eğitim sistemi "Orientalism" ile tarihsel açı olarak ufak bir muhteva değişikliğine uğrar... o kadar. Sanat Tarihinin bir disiplini, bir kürsü olarak yerleşmesi de bu döneme rastlar. Bu dönem, yani ondokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında, Plastik Sanatlarda, akademik eğitimin dışında kalan ve kaynaklarını çok başka odaklardan sağlayan bazı akımlar görüyoruz. **William Morris**'in başını çektiği **Sanat ve Elsanatları** hareketi gibi. Bu çıkış, Halk Sanatı, Bilim, sanatta ortaçağ örgütlenmesi, beceri ve tasarım gibi öğeleri ağırlıklı olarak uygulamaya çalışıyordu. Yüksek ve Alçak sanat farkı ortadan kalkmıştı Morris için... Bu gelişme eğitim açısından somut bir programa yirminci yüzyılda **Bauhaus**'la kavuşur ancak. Halk sanatının yalın kaynaklardan, tarihselliğe dayanmadan tasarım yapabiliyor olması canlılığını korumaya devam eder. **Bilim ve Teknolojinin** taze kan olarak sanata KATILMASI en çok **Arts and Crafts** hareketinde ve **Bauhaus** kökenli sanat eğitiminde görülür. Sanat tarihine bakıp tamamen EŞZAMANLI ve TASARIM KÖKENLİDİR.

Sanat Tarihinin kronolojik ve kategorik kökenli etkisi ve oturmuş yöntemi diğer yandan AKADEMİK eğitimle kaynaşmış olarak yirminci yüzyılda da devam etmektedir.

Eşzamanlı ve Tasarım kökenli eğitimle, kronolojik Sanat Tarihi kökenli akademik eğitim değişik oranlarda bazen hafif (istemedimden) karıştırılarak bugüne dek devam etmektedir.

Tasarım kökenli eğitim, Resim, Heykel ve Mimari bütünlüğünden taviz vermez. MODERNİZMİN, iyi biçim üretmenin en önemli okuludur. Geleceğe inanan bir GOOD-ART yaklaşımı diyebiliriz buna.

ANTI-ART, BAD ART diyeceğimiz resimsel çıkışlar ve bunların eğitime yansımaları bundan sonraki yazının içinde yer alacaktır.

(devam edecek)